

Katja Gomboc,
Osnovna šola
Danile Kumar Ljubljana

Na učenca osredinjen pouk na prostem

IZVLEČEK: Prispevek sloni na delu raziskave magistrske naloge *Where Does Weekly Outdoor Education Lead To: The Potential of Joy and Satisfaction* iz leta 2017, zaključene na Pedagoški fakulteti v Mariboru. Poleg izsledkov raziskovalne naloge so v prispevek vključen predlogi za izvajanja učenja v naravi in primeri aktivnosti. Izhodišče raziskovalne naloge so bile izkušnje iz študijske izmenjave na Norveškem.

Ključne besede: učenje na prostem, izkušnjsko učenje, celostno učenje, odnos in skrb za okolje

Outdoor Student-Focused Classes

Abstract

The article is based on a research paper on the Master's thesis *Where does Weekly Outdoor Education Lead to: the Potential of Joy and Satisfaction* from 2017, completed at the Faculty of Education, University of Maribor. The research paper uses as a starting point the experience gained during a student exchange program in Norway. In addition to the research results, the article also includes suggestions on implementing outdoor learning and examples of activities.

Keywords: outdoor learning, experiential learning, integrated learning, relationship to the environment and environmental protection

Norveška izkušnja kot navdih za prenos tedenskega izvajanja celodnevnega učenja na prostem v Sloveniji

V času izobraževanja v tujini, ko sem se udeležila študijske izmenjave na Norveškem, smo obiskali nekaj osnovnih šol in tako spoznali njihovo organizacijo in delo. V času študijskega obiska smo opravili tudi mesečno praktično usposabljanje na eni izmed norveških nacionalnih osnovnih šol. Prav tam sem se navdušila nad organizacijo celodnevnega učenja v naravi, ki je potekalo enkrat tedensko, in vključevanjem le-te v pedagoško prakso. Odločila sem se, da bi to idejo preizkusila v Sloveniji in tako sva skupaj z učiteljico Polonco Legvart iz Osnovne šole bratov Polančičev Maribor načrtovali in razvili primer prakse. Najin primer sva zasnovali na celodnevem preživljanju učencev v naravi v bližini šole, enkrat tedensko, v času petih tednov. Vključevanje otrok v celodnevne aktivnosti v naravi enkrat tedensko je slonelo na izkušnjskem in holističnem učenju, na razvoju empatije do živih bitij, pozitivnem odnosu in odgovornosti do narave ter občutenju sreče in zadovoljstva ob učenju in bivanju v naravi.

Raziskovanje sreče in zadovoljstva učencev ob celodnevnom učenju v naravi

Raziskovalna naloga je slonela na kvalitativni (deskriptivni) raziskavi, kjer sem med petimi izvajanji učenja v naravi (enkrat na teden) učence intervjuvala o njihovem počutju o učenju v naravi. Ob tem sem jim postavila naslednja vprašanja:

1. Kako si se počutil/-a pred učenjem na prostem? Zakaj si se tako počutil/-a?
2. Kako si se počutil/-a med poslušanjem narave? Zakaj si se tako počutil/-a?
3. Kako si se počutil/-a med opazovanjem živali? Zakaj si se tako počutil/-a?
4. Ali ti je bilo učenje v naravi težje ali lažje kot v učilnici? Zakaj?
5. Kaj ti je bilo med učenjem na prostem najbolj všeč? Zakaj?
6. Kaj ti je bilo med učenjem na prostem najmanj všeč? Zakaj?
7. Kaj si počel/-a med odmorom? Kako si se takrat počutil/-a?
8. Ali bi se v naravi učil/a še večkrat? Zakaj? Kako si se ob tem počutil/-a?

Priprava na učenje v naravi ne zajema le priprave učitelja ampak tudi učenca

Za pouk v naravi je vsekakor potrebna predhodna priprava učitelja in učencev. Ta zajema:

- **Ureditev spremljevalca** zaradi normativa v skladu z zakonodajo; študentje lahko predstavljajo zelo dobro rešitev tega problema.
- **Seznanitev staršev** z učenjem v naravi; pomembno je tudi, da starše opozorimo, da učence ob napovedanem dnevu učenja v naravi doma ustrezno zaščitijo pred klopi in jih po učenju v naravi dodatno pregledajo. Prav tako je učencem treba pripraviti primerna oblačila in obutev za bivanje v naravi ali celo v šoli pustiti rezervna oblačila v primeru, da se učenci zmočijo.
- **Pregled lokacije** učenja na prostem; učitelj naj razmisli, kakšna je pot od šole do lokacije učenja na prostem in ali bo izbrana lokacija ponudila možnosti za izvedbo načrtovanih dejavnosti. Pomembno je tudi, ali imajo učenci tam dostop do WC-ja in drugo.
- **Priprava in vsebina** učenja na prostem; vsebina učenja v naravi je lahko enaka kot v razredu.

Na začetku je predvsem pomembna izkušnja bivanja v naravi. Vsekakor pa je smotrno v učenje v naravi vključiti razne igre, ki zajemajo tek in raziskovanje ponujenega. Pri tem pa ne gre pozabiti na fleksibilnost urnika in priprav ter ujeti učenčevu zanimanje in raziskovati to, kar jih v naravi pritegne. Primer slednjega se je še posebej pokazal, ko je en izmed učencev v opazovali lonček ujel klopa, ki smo ga na koncu ure pokazali vsem učencem in se o varnosti klopov tudi pogovorili.

Pri pouku v naravi ne gre zanemariti prilagoditve otrok na novo učno okolje. To dokazuje tudi primer učenke, ki je prvi, drugi in tretji dan povedala, da ji je učenje v naravi težje, saj se je težje prilagodila na nov način učenja. Ista učenka je peti dan povedala, da ji je učenje v naravi sedaj lažje kot učenje v učilnici, zato ker so se do sedaj v naravi učili že velikokrat in dejavnosti več niso tako neznane in težke. Poudarila je tudi, da ji je učenje v naravi zanimivo, še posebej so ji všeč raznolikost dejavnosti in učenje novih stvari.

Učenci uživajo v naravni in dejavnostih učitelja

Po vsakem celodnevnom učenju v naravi sem z učenci opravila intervjuje izven učilnice po pouku še isti dan ali naslednji. Na vprašanje, katere so njihove najljubše dejavnosti pri učenju v naravi, so učenci izpostavili predvsem dva različna vidika:

1. **Naravne pogoje:** biti na svežem zraku, biti na soncu, možnost gibanja in tekanja ter »glasnosti« (zunaj tišje kot v razredu). Pri tem je zanimiv predvsem zadnji pogoj, ki so ga izpostavili predvsem učenci, ki so pogosto v razredu glasnejši. Tako je eden izmed učencev povedal: *»Zunaj se je lažje učiti, ker je več prostora in lahko tečemo, pa ne zdiramo se tako kot v učilnici in ni tako glasno, ker v naravi se ne smemo zdirati, ker bi prestrašili ptiče in veverice.«* S tem je učenec pokazal skrb do narave in okolja, v katerem se je gibal.
2. **Dejavnosti:** različne aktivnosti, ki zajemajo tek in gibanje, raziskovanje in opazovanje narave, interakcije z živalmi ipd.

V nadaljevanju vam predstavljamo nekaj primerov nalog, ki smo jih izvedli pri učenju v naravi.

Učenci so v naravi iskali rastline enakih barv, kot jih kaže barvna paleta.

BARVE NARAVE

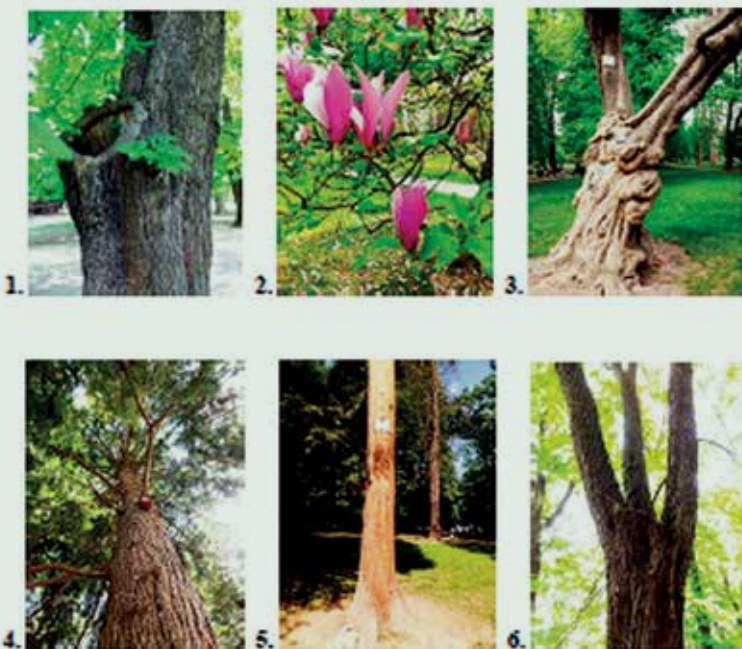
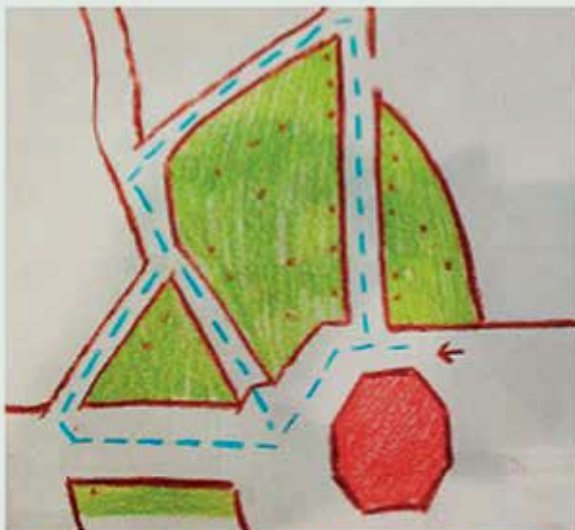

Slika 1: Barve narave.

FOTOGRAFSKI LOV

Poišči, kje se nahajajo te rastline in jih označi na zemljevidu.

Z zeleno in modro barvo je označeno polje, kjer se te rastline nahajajo.

Slika 2: Iskanje dreves v parku.

Poslušanje in interakcije z živalmi (rastlinami)

Aktivnosti poslušanja in opazovanja narave smo v poučevanje vključili vsak dan. To je še posebej pomembno, saj učenci tako čim bolj spoznajo okolje, v katerem se učijo in gibajo. S tem se učenci učijo tudi prisluhniti sebi, drugim in tudi naravi ter postajajo bolj ozaveščeni.

V naravi se pojavi mnogo priložnosti, kjer lahko učenci na različne načine vzpostavljajo stik z živalmi. Tako razvijamo pozitiven odnos in naklonjenost učencev do življenja v naravi kot tudi zavedanje, da v okolju, kjer se gibljemo, nismo sami. Učenci ob interakciji z živalmi pridobivajo izkušnje, ki jih potem v nadaljevanju lažje povežejo in kognitivno procesirajo. Vsekakor interakcija z živalmi zelo močno vpliva tudi na krepitev njihovih emocij in spiritualne dimenzije ter s tem na razvoj empatije in razumevanje drugačnosti. Tako je eden izmed učencev ob pogledu na mrtvega ptička, ki je padel iz gnezda, povedal: »Počutil sem se raziskovalno, ker sem našel mravlje. Pa še mrtvega ptiča sem našel. Ne vem, zakaj več ni imel perja, ker ni več isti. Kdo bi lahko tega ptiča tako raztrgal, razen če bi bil kos ali pa orel, samo orli ne živijo tu.« V tem primeru lahko zelo dobro opazimo, kako je učenec svojo izkušnjo povezal z emocionalno, spiritualno in kognitivno dimenzijo.

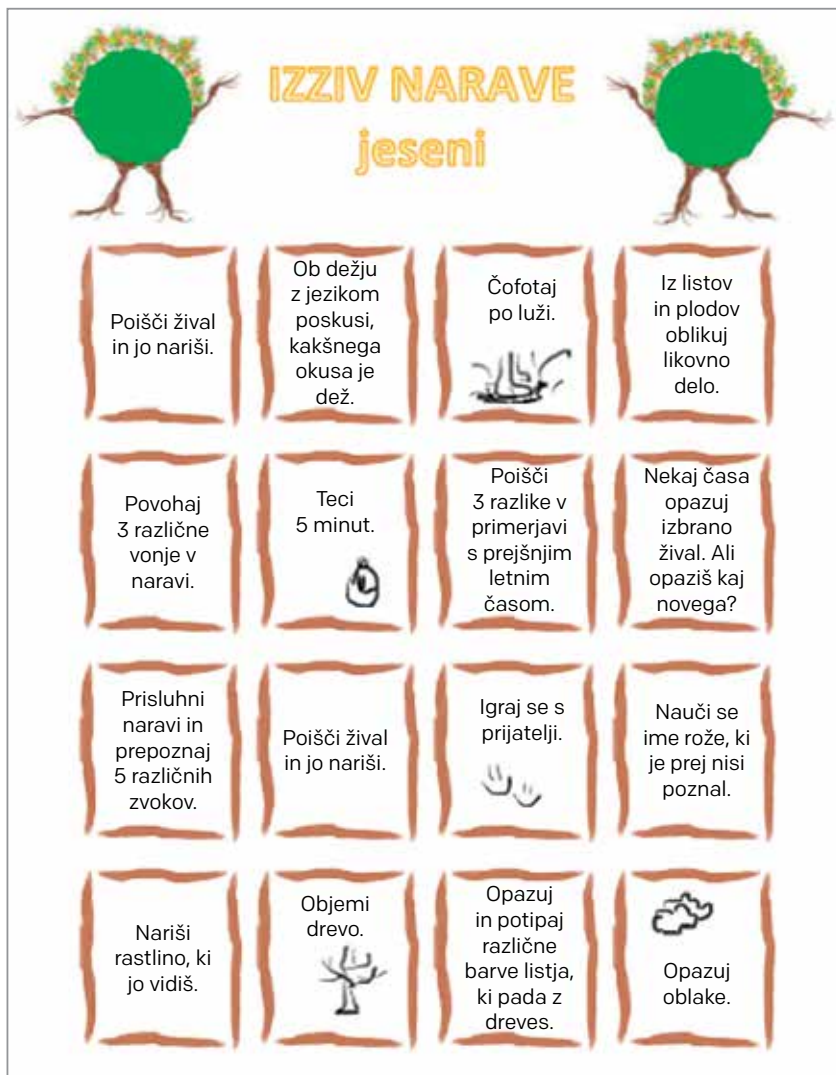

Slika 3: Interakcija z mrtvo ptico.

Odmori v naravi

Odmori v naravi predstavljajo še en zelo pomemben element, kako razvijati interakcijo z rastlinami, živalmi in tudi občutke uživanja v naravi, razvoja pozitivnega odnosa in odgovornosti do narave ter empatije. Primer vsega tega dokazuje naslednje mnenje ene izmed učenk: »Počutila sem se v redu, ker sem skrbela za drevo. Zato, ker se drevo ne more samo premikati in je živo. Mi skrbimo

Slika 4: Izziv narave – jesen.

za sebe, zakaj še ne bi skrbeli za drevesa, zato ker je drevo prijazno do nas in čisti naš zrak.« Pri tem je vredno omeniti tudi to, da je v času, ko je ta učenka skrbela za drevo (rahljala zemljo), druga sošolka iskala črve, ki bi nadomestili delo te učenke.

Kaj nam omogoča učenje na prostem

Narava za učence predstavlja predvsem prostor, ki jim omogoča svobodo: svobodo po gibanju, glasnosti ali tišini, izbiro do samote ali do druženja. Učencem omogoča, da se s pomočjo lastnih izkušenj in preživljanja časa v naravi učijo sprejemati in razumeti zakonitosti narave, zaznavati sebe in druge, ter občutiti skrb do okolja, v katerem se gibljejo, in empatijo do bližnjih. Prav to opisuje tudi učenka, ki pravi, da bi se v naravi učila bolj pogosto, ker »je bolj zanimivo kot v učilnici. Pa učilnico že poznam v naravi pa je vedno nekaj drugače. Več rož, manj rož, pa drugih stvari in lahko greš nekam, kjer še nisi bil nikoli. Pa ker ti ni treba sedeti cel čas in ko končam, lahko delam bolj zanimive stvari. Dobro se počutim takrat.«

Sklep

Ob koncu svoje raziskovalne naloge sem se vprašala, kam vodi tedensko izvajanje pouka na prostem. Sedaj lahko z gotovostjo trdim, da tak način vodi k celostnemu učenju, predvsem pa k razvoju emocionalne in spiritualne dimenzije osebnosti učencev, ki ju v našem učnem okolju velikokrat prezremo ali na njiju pozabimo. Naravno okolje nam tako omogoča priložnosti, kjer lahko učenci razvijajo različna kognitivna področja, emocionalna doživetja in pridobivajo izkušnje z

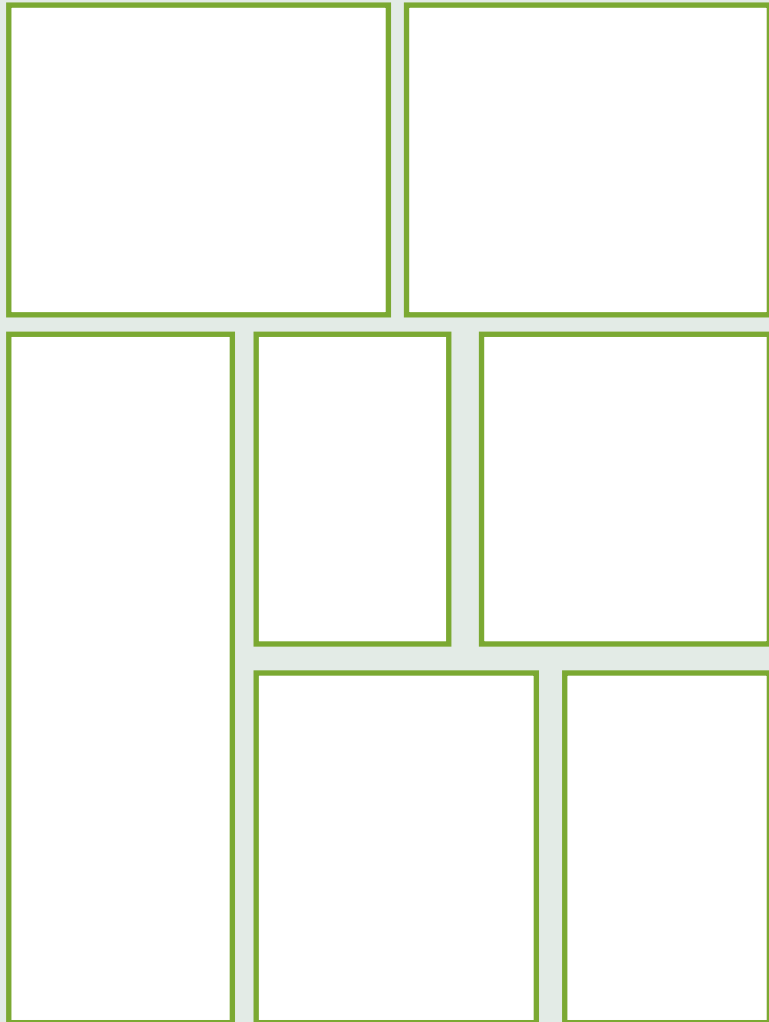

Slika 5: Prosta igra – razvoj empatije in odgovornosti do narave.

ODTIS NARAVE

V poljih zberi čim več različnih odtisov iz narave. Pri tem lahko raziščeš različne odtise lubja, listov, plodov in vsega, kar najdeš v naravi, in meniš, da tja spada.

Pri tem se potrudi in razišči, komu nek odtis pripada in čemu služi.

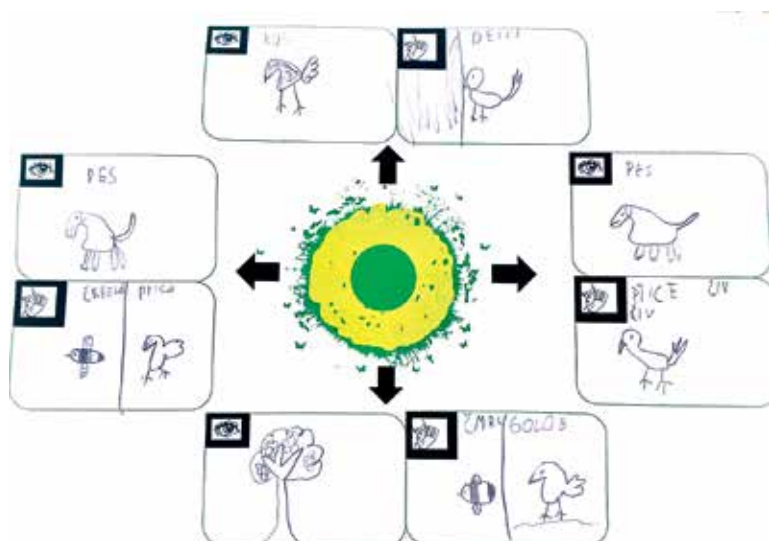
Slika 6: Odtisi narave.

bivanjem v naravi. V takem okolju se učenci počutijo svobodno, so veseli in zadovoljni. Tako lahko z gotovostjo pritrdim sporočilu naslova magistrske naloge, da tedensko izvajanje pouka na prostem predstavlja potencial razvoja sreče in zadovoljstva.

Viri in literatura

Gomboc, K. (2017). *Where Does Weekly Outdoor Education Lead To: The Potential of Joy and Satisfaction*. Maribor: Uneverza Maribor - Pedagoška fakulteta.

Slika 7: Poslušanje in opazovanje narave.